SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 17. februarja 2009*

V zadevi C-465/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Raad van State (Nizozemska) z odločbo z dne 12. oktobra 2007, ki je prispela na Sodišče 17. oktobra 2007, v postopku

Meki Elgafaji,

Noor Elgafaji

proti

Staatssecretaris van Justitie,

* Jezik postopka: nizozemščina.

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts in M. Ilešič, predsedniki senatov, G. Arestis, A. Borg Barthet, J. Malenovský, U. Lõhmus in L. Bay Larsen (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 8. julija 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za M. in N. Elgafaji A. Hekman, odvetnik,

– za nizozemsko vlado C. Wissels in C. ten Dam, zastopnici,

– za belgijsko vlado C. Pochet in L. Van den Broeck, zastopnici,

– za grško vlado M. Michelogiannaki, T. Papadopoulou in G. Papagianni, zastopnice,

– za francosko vlado J.-C. Niollet, zastopnik,

– za italijansko vlado R. Adam, zastopnik, skupaj s P. Gentilijem, avvocato dello Stato,

– za finsko vlado J. Heliskoski, zastopnik,

– za švedsko vlado S. Johannesson in C. Meyer-Seitz, zastopnici,

– za vlado Združenega kraljestva V. Jackson, zastopnica, skupaj s S. Wordsworthom, barrister,

– za Komisijo Evropskih skupnosti M. Condou-Durande in R. Troosters, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 9. septembra 2008

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 15(c) Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite (UL L 304, str. 12, in popravek UL 2005, L 204, str. 24, v nadaljevanju: Direktiva), v povezavi s členom 2(e) te direktive.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med M. Elgafajijem in N. Elgafaji (v nadaljevanju: zakonca Elgafaji), oba iraška državljana, ter Staatssecretaris van Justitie, v katerem je zadnje zavrnilo njuno prošnjo za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje na Nizozemskem.

Pravni okvir

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin

3 Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP), v členu 3 z naslovom „Prepoved mučenja“ določa:

„Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z nji[m] ravnati ali ga kaznovati.“

Skupnostna ureditev

4 Prva uvodna izjava Direktive določa:

„Skupna azilna politika, vključno s skupnim evropskim azilnim sistemom, je sestavni del cilja Evropske unije postopnega oblikovanja območja svobode, varnosti in pravice, odprtega osebam, ki jih okoliščine prisilijo k legitimnemu iskanju zaščite v Skupnosti.“

5 Šesta uvodna izjava Direktive določa:

„Glavni cilj te direktive je po eni strani zagotoviti, da države članice uporabljajo skupna merila za ugotavljanje, katere osebe resnično potrebujejo mednarodno zaščito, po drugi strani pa zagotoviti, da je v vseh državah članicah tem osebam na voljo določena minimalna raven ugodnosti."

6 Deseta uvodna izjava Direktive določa:

„Ta direktiva upošteva temeljne pravice in spoštuje načela, priznana zlasti z Listino o temeljnih pravicah Evropske unije [razglašeno 7. decembra 2000 v Nici (UL C 364, str. 1)]. Ta direktiva si prizadeva zlasti zagotoviti polno spoštovanje človekovega dostojanstva in pravice azila prosilcev za azil in družinskih članov, ki jih spremljajo."

7 V štiriindvajseti, petindvajseti in šestindvajseti uvodni izjavi Direktive je določeno:

„(24) Treba je določiti tudi minimalne standarde za opredelitev in vsebino statusa subsidiarne zaščite. Subsidiarna zaščita naj bo dopolnilna in dodatna oblika zaščite beguncev, ki jo vsebuje Ženevska konvencija [o statusu beguncev, podpisana v Ženevi 28. julija 1951].

(25) Treba je uvesti merila, na podlagi katerih se prosilcem za mednarodno zaščito priznava pravica do subsidiarne zaščite. Ta merila naj izhajajo iz mednarodnih obveznosti v okviru instrumentov o človekovih pravicah in prakse na tem področju, ki obstajajo v državah članicah.

(26) Nevarnosti, ki jim je na splošno izpostavljeno prebivalstvo ali del prebivalstva države, same zase običajno ne predstavljajo individualne grožnje, ki bi jo priznavali kot resno škodo.“

8 Člen 1 Direktive določa:

„Namen te direktive je določitev minimalnih standardov glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite.“

9 V skladu s členom 2(c), (e) in (g) Direktive:

„[…]

c) ‚begunec‘ pomeni državljana tretje države, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rasne, verske, nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti določeni družbeni skupini nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi tega strahu noče izkoristiti zaščite te države […]

[…]

e) ‚oseba, upravičena do subsidiarne zaščite' pomeni državljana tretje države ali osebo brez državljanstva, ki ni opredeljena kot begunec, a je bilo v zvezi z njim dokazano, da obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi se zadevna oseba, če bi se vrnila v izvorno državo, ali v primeru osebe brez državljanstva, v prejšnjo državo stalnega prebivališča, soočila z utemeljenim tveganjem, da utrpi resno škodo, kot je opredeljena v členu 15, […] in ki zaradi takega tveganja noče izkoristiti zaščite te države;

[…]

g) ‚prošnja za mednarodno zaščito' pomeni prošnjo državljana tretje države ali osebe brez državljanstva za zaščito s strani države članice, ki se lahko razume kot prošnjo za status begunca ali subsidiarne zaščite […]"

10 V skladu s členom 4(1), (3) in (4) Direktive v poglavju II te direktive z naslovom „Obravnavanje prošenj za mednarodno zaščito":

– države članice lahko naložijo prosilcu dolžnost, da čim prej predloži vse potrebne elemente za utemeljitev prošnje za mednarodno zaščito;

– se prošnja za mednarodno zaščito obravnava v vsakem posameznem primeru posebej, pri tem pa se upoštevajo vsa ustrezna dejstva, ki se nanašajo na izvorno državo ob odločanju o prošnji in osebne okoliščine prosilca, in

– dejstvo, da je bila prosilcu že povzročena resna škoda ali mu je takšna škoda neposredno grozila, je resen znak utemeljenega tveganja resne škode, razen če obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da se ta resna škoda ne bo ponovila.

11 Člen 8(1) iz navedenega poglavja II določa:

„V okviru obravnavanja prošnje za mednarodno zaščito lahko države članice odločijo, da prosilec ne potrebuje mednarodne zaščite, če v delu njegove izvorne države ni utemeljenega strahu pred preganjanjem ali utemeljenega tveganja resne škode in če se od prosilca lahko razumno pričakuje, da bo bival v tem delu države.“

12 V členu 15 Direktive v poglavju V te direktive z naslovom „Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati osebe za priznanje subsidiarne zaščite“ je pod podnaslovom „Resna škoda“ določeno:

„Resna škoda zajema:

a) smrtno kazen ali usmrtitev; ali

b) mučenje ali nehumano ali poniževalno ravnanje ali kazen prosilca v izvorni državi; ali

c) resno in individualno grožnjo za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada.“

13 Člen 18 Direktive določa, da države članice priznajo status subsidiarne zaščite državljanu tretje države, ki izpolnjuje pogoje za subsidiarno zaščito v skladu s poglavjema II in V te direktive.

Nacionalna ureditev

14 Člen 29(1)(b) in (d) zakona o tujcih iz leta 2000 (Vreemdelingenwet 2000, v nadaljevanju: Vw 2000) določa:

„Dovoljenje za začasno prebivanje, kot je določeno v členu 28, se lahko izda tujcu:

[…]

b) ki dokaže, da ima utemeljene razloge za prepričanje, da bo ob morebitnem izgonu izpostavljen utemeljenemu tveganju, da bo podvržen mučenju ali nečloveškim ali ponižujočim kaznim ali ravnanju;

[…]

d) čigar vrnitev v državo izvora bi bila zanj glede na tamkajšnje splošne razmere po presoji ministra še posebej težka.“

15 Okrožnica o tujcih iz leta 2000 (Vreemderlingencirculaire 2000), v različici, ki je veljala 20. decembra 2006, v točki C 1/4.3.1 določa:

„Člen 29(1)(b) [Vw 2000] dovoljuje izdajo dovoljenja za prebivanje, če tujec zadovoljivo dokaže, da ima utemeljene razloge za prepričanje, da bo ob morebitnem izgonu izpostavljen utemeljenemu tveganju, da bo podvržen mučenju, kaznim ali nečloveškemu ali poniževalnemu ravnanju.

Ta določba izhaja iz člena 3 [EKČP]. Izgon osebe v državo, v kateri bo izpostavljena utemeljenemu tveganju (‚real risk‘), da bo podvržena takemu ravnanju, pomeni kršitev tega člena. Če je tako utemeljeno tveganje bilo oziroma je dokazano, pristojni nizozemski organi načeloma izdajo dovoljenje za začasno prebivanje (azil).

[…]“

16 V odlok o tujcih iz leta 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000) je bil vstavljen nov člen 3.105 d, in sicer zaradi izrecnega prenosa člena 15(c) Direktive z učinkom od 25. aprila 2008.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

17 Zakonca Elgafaji sta 13. decembra 2006 vložila prošnji za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje na Nizozemskem, skupaj z dokazi o domnevnem utemeljenem tveganju, ki bi mu bila izpostavljena ob morebitnem izgonu v državo izvora, v obravnavanem primeru Irak. V podporo trditvam sta se zlasti sklicevala na dejstva, ki se nanašajo na njune osebne okoliščine.

18 Poudarila sta zlasti, da je M. Elgafaji, šiitski musliman, od avgusta leta 2004 do septembra leta 2006 delal za britansko podjetje, ki skrbi za varnost prevoza osebja z letališča na območje, imenovano „zeleni pas“. Trdila sta, da so strica M. Elgafajija, zaposlenega pri istem podjetju, ubile milice, v mrliškem listu pa je bilo navedeno, da je bil ubit v terorističnem napadu. Kmalu zatem je bilo na vrata stanovanja, ki ga je M. Elgafaji delil z ženo N. Elgafaji, sunitsko muslimanko, obešeno pismo z grožnjo „smrt kolaborantom“.

19 Z odločbama z dne 20. decembra 2006 je Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie (minister za priseljevanje in integracijo, v nadaljevanju: minister), pristojen do 22. februarja 2007, ko je za priseljevanje postal pristojen Staatssecretaris van Justitie, zakoncema Elgafaji zavrnil izdajo dovoljenja za začasno prebivanje. Menil je zlasti, da nista v zadostni meri dokazala okoliščin, na katere se sklicujeta, ter zato nista dokazala utemeljenega tveganja resne in individualne grožnje, ki naj bi mu bila izpostavljena v državi izvora. Iz tega je sklepal, da njun položaj ne spada na področje uporabe člena 29(1)(b) Vw 2000.

20 Po mnenju ministra je dokazno breme za zaščito, ki se prizna na podlagi člena 15(b) Direktive, enako tistemu, ki se prizna na podlagi člena 15(c). Ti določbi, podobno kot člen 29(1)(b) Vw 2000, prosilcem za azil nalagata, da zadostno dokažejo resničnost svojih osebnih okoliščin v zvezi z resno in individualno grožnjo, ki bi ji bili izpostavljeni, če bi se morali vrniti v državo izvora. Ker zakoncema Elgafaji ni uspelo dokazati, kar jima nalaga člen 29(1)(b) Vw, se torej ne moreta učinkovito sklicevati na člen 15(c) Direktive.

21 Zakonca Elgafaji sta po zavrnitvi njunih prošenj za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje na Rechtbank te ’-Gravenhage vložila tožbi, ki jima je to sodišče ugodilo.

22 Navedeno sodišče je zlasti menilo, da člen 15(c) Direktive, ki upošteva obstoj oboroženega spopada v državi izvora prosilca za zaščito, ne zahteva visoke stopnje individualizacije grožnje, ki se zahteva s členoma 15(b) in 29(1)(b) Vw 2000. Tako bi dokaz o obstoju individualne in resne grožnje, ki ga morajo predložiti prosilci za zaščito, lažje predložili na podlagi člena 15(c) Direktive kot na podlagi člena 15(b).

23 Zato je Rechtsbank te ’-Gravenhage razveljavilo odločbi z dne 20. decembra 2006, s katerima je bila zakoncema Elgafaji zavrnjena izdaja dovoljenj za začasno prebivanje, saj je bil dokaz, ki se zahteva s členom 15(c) Direktive, izenačen s tistim, ki se zahteva za uporabo člena 15(b), kot je povzet v členu 29(1)(b) Vw 2000.

24 Minister bi po mnenju tega sodišča moral preveriti, ali obstaja podlaga za to, da se zakoncema Elgafaji v skladu s členom 29(1)(d) Vw zaradi obstoja resne škode v smislu člena 15(c) Direktive izda dovoljenje za začasno prebivanje.

25 Raad van State, ki mu je bila predložena pritožba v sporu, je ocenilo, da se pri razlagi upoštevnih določb Direktive pojavljajo težave. Poleg tega je ugotovilo, da 20. decembra 2006, ko sta bili sprejeti izpodbijani odločbi ministra, člen 15(c) Direktive še ni bil prenesen v nizozemsko zakonodajo.

26 Raad van State je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 15 […] (c) Direktive […] razlagati tako, da omogoča zaščito samo v primeru, ki je zajet s členom 3 [EKČP], kot se razlaga v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, ali tako, da ta prva določba zagotavlja dodatno ali drugo varstvo glede na člen 3 [EKČP]?

2. Če člen 15 […] (c) Direktive v primerjavi s členom 3 [EKČP] omogoča dodatno ali drugo zaščito, katera merila je treba v takem primeru uporabiti pri presoji, ali osebi, ki zatrjuje, da je upravičena do statusa subsidiarne zaščite, dejansko preti resna in individualna grožnja zaradi samovoljnega nasilja, kot je navedena v členu 15(c) v povezavi s členom 2 […] (e) Direktive?“

Vprašanji za predhodno odločanje

27 Uvodoma je treba ugotoviti, da predložitveno sodišče prosi za razlago v zvezi z zaščito, zagotovljeno na podlagi člena 15(c) Direktive, v primerjavi z zaščito, zagotovljeno s členom 3 EKČP, kot se razlaga v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (glej zlasti sodbo ESČP z dne 17. julija 2008 v zadevi NA. proti Združenemu kraljestvu, še neobjavljena v *Recueil des arrêts et décisions*, točke od 115 do 117 in navedena sodna praksa).

28 V zvezi tem je treba ugotoviti, da čeprav je temeljna pravica, ki je zagotovljena s členom 3 EKČP, del splošnih načel prava Skupnosti, katerega spoštovanje zagotavlja Sodišče, in čeprav se pri razlagi obsega te pravice v pravnem redu Skupnosti upošteva sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice, pa navedenemu členu 3 v bistvu ustreza člen 15(b) Direktive. Nasprotno pa je člen 15(c) Direktive določba, katere vsebina je drugačna od člena 3 EKČP in jo je treba zato razlagati samostojno ob upoštevanju temeljnih pravic, ki so zagotovljene z EKČP.

29 Zastavljeni vprašanji, ki ju je treba obravnavati skupaj, se torej nanašata na razlago člena 15(c) Direktive v povezavi s členom 2(e) Direktive.

30 Predložitveno sodišče glede na te uvodne ugotovitve in ob upoštevanju okoliščin postopka v glavni stvari v bistvu sprašuje, ali je treba člen 15(c) Direktive v povezavi s členom 2(e) Direktive razlagati tako, da je obstoj resne in individualne grožnje za življenje ali osebnost prosilca za subsidiarno zaščito odvisen od tega, da zadnji predloži dokaz, da ga ta grožnja posebej zadeva zaradi elementov, ki so značilni za njegov položaj. Če je odgovor nikalen, želi predložitveno sodišče izvedeti, na podlagi katerega merila se lahko šteje, da je obstoj te grožnje dokazan.

31 Za odgovor na ti vprašanji je treba primerjalno preučiti tri vrste „resne škode“, opredeljene v členu 15 Direktive, ki pomenijo pogoje, ki jih je treba izpolniti, da bi se štelo, da je oseba upravičena do subsidiarne zaščite, kadar, v skladu s členom 2(e) te direktive, obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi se prosilec po vrnitvi v zadevno državo „soočil[…] z utemeljenim tveganjem, da utrpi [takšno] škodo“.

32 V zvezi s tem je treba opozoriti, da izrazi „smrtna kazen“, „usmrtitev“ in „mučenje ali nehumano ali ponižujoče ravnanje ali kazen prosilca“, uporabljeni v členu 15(a) in (b) Direktive, zajemajo položaje, v katerih je prosilec za subsidiarno zaščito posebej izpostavljen tveganju nastanka posebne škode.

33 Nasprotno pa škoda, ki je v členu 15(c) Direktive opredeljena kot škoda, ki jo pomeni „resn[a] in individualn[a] grožnj[a] za življenje ali osebnost“ prosilca, zajema tveganje nastanka bolj splošne škode.

34 Širše je namreč opredeljena „grožnj[a] za življenje ali osebnost“ civilista kot pa določeno nasilje. Poleg tega je ta grožnja del splošnih razmer „mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada“. Nazadnje, zadevno nasilje, ki pomeni grožnjo, je opredeljeno kot „samovoljno“, to pa je izraz, ki pomeni, da lahko vpliva na osebe ne glede na njihove osebne okoliščine.

35 V tem okviru je treba izraz „individualno“ razumeti tako, da zajema napade, usmerjene zoper civiliste ne glede na njihovo identiteto, kadar stopnja samovoljnega nasilja, ki je značilno za potekajoč oboroženi spopad, po presoji pristojnih nacionalnih organov, ki so zaprošeni za subsidiarno zaščito, ali po presoji sodišč države članice, ki se jim predloži odločba o zavrnitvi te prošnje, doseže tako visoko stopnjo, da obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi se civilist, če bi se vrnil v zadevno državo ali, odvisno od primera, v zadevno pokrajino, samo zaradi navzočnosti na tem ozemlju soočil z utemeljenim tveganjem, da utrpi resno škodo, kot je opredeljena v členu 15(c) Direktive.

36 Te razlage, ki lahko členu 15(c) Direktive zagotovi njegovo področje uporabe, ne izključuje besedilo šestindvajsete uvodne izjave Direktive, v skladu s katero „[n]evarnosti, ki jim je na splošno izpostavljeno prebivalstvo ali del prebivalstva države, same zase običajno ne predstavljajo individualne grožnje, ki bi jo priznavali kot resno škodo“.

37 Čeprav namreč ta uvodna izjava pomeni, da objektivna ugotovitev tveganja, vezanega na splošne razmere v državi, načeloma ne zadostuje za ugotovitev, da so izpolnjeni pogoji, določeni v členu 15(c) Direktive v zvezi z neko osebo, pa njeno besedilo z uporabo izraza „običajno“ vendarle ne izključuje možnosti izrednega položaja, ki bi ga zaznamovala tako visoka stopnja tveganja, da bi obstajali utemeljeni razlogi za prepričanje, da se bo ta oseba individualno soočila z zadevnim tveganjem.

38 Izredni značaj tega položaja je prav tako potrjen z dejstvom, da je zadevna zaščita subsidiarna in je v skladu s sistematiko člena 15 Direktive, saj škode, opredeljene v točkah (a) in (b) tega člena, zahtevajo jasno stopnjo individualizacije. Čeprav je nedvomno res, da so za uporabo člena 15(c) Direktive pomembni skupni elementi, tako da zadevna oseba, enako kot druge osebe, spada v krog potencialnih žrtev samovoljnega nasilja v mednarodnem ali notranjem oboroženem spopadu, pa ostane dejstvo, da je treba to določbo razlagati sistematično glede na dva druga položaja, na katera se nanaša člen 15 Direktive, in jo je torej treba razlagati v tesni zvezi s to individualizacijo.

39 V zvezi s tem je treba pojasniti, da čim bolj je prosilec morebiti sposoben dokazati, da ga grožnje posamično zadevajo zaradi elementov, ki so značilni za njegov položaj, tem nižja stopnja samovoljnega nasilja bo zadoščala, da se osebi prizna pravica do subsidiarne zaščite.

40 Poleg tega je treba dodati, da se pri obravnavi prošnje za subsidiarno zaščito, ki se izvede v vsakem posameznem primeru posebej in ki je določena v členu 4(3) Direktive, lahko zlasti upošteva:

– geografski obseg samovoljnega nasilja ter dejanski kraj morebitne vrnitve v zadevno državo, kot je razvidno iz člena 8(1) Direktive, in

– če je to primerno, obstoj resnega znaka utemeljenega tveganja, kakršen je navedeni v členu 4(4) Direktive, in sicer znaka, na podlagi katerega za priznanje pravice do subsidiarne zaščite zadošča nižja stopnja samovoljnega nasilja.

41 Nazadnje, v postopku v glavni stvari je treba ugotoviti, da čeprav je bil člen 15(c) Direktive izrecno prenesen v notranji pravni red šele po nastanku dejstev, ki so predmet spora pred predložitvenim sodiščem, je naloga tega sodišča, da si prizadeva za tako razlago nacionalnega prava, zlasti člena 29(1)(b) in (d) Vw 2000, ki bo v skladu s to direktivo.

42 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora namreč ob uporabi nacionalnega prava, pri čemer gre lahko za določbe, ki so starejše ali novejše od direktive, nacionalno sodišče, ki je dolžno podati razlago teh določb, storiti vse, kar je glede na samo besedilo in namen direktive mogoče, da je rezultat v skladu s ciljem Direktive in tako s členom 249, tretji odstavek, ES (glej zlasti sodbi z dne 13. novembra 1990 v zadevi Marleasing, C-106/89, Recueil, str. I-4135, točka 8, in z dne 24. junija 2008 v zadevi Commune de Mesquer, C-188/07, ZOdl., str. I-4501, točka 84).

43 Glede na zgoraj navedeno je treba na vprašanji za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 15(c) Direktive v povezavi s členom 2(e) iste direktive razlagati tako:

– obstoj resne in individualne grožnje za življenje ali osebnost prosilca za subsidiarno zaščito ni odvisen od tega, da zadnji predloži dokaz, da ga posamično zadeva zaradi elementov, ki so značilni za njegove osebne okoliščine;

– obstoj te grožnje se lahko izjemoma šteje za dokazanega, kadar samovoljno nasilje, ki je značilno za potekajoč oboroženi spopad, po presoji pristojnih nacionalnih organov, ki so zaprošeni za subsidiarno zaščito, ali po presoji sodišč države članice, ki se jim predloži odločba o zavrnitvi te prošnje, doseže tako visoko stopnjo, da obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da se bo civilist, če se vrne v zadevno državo ali, odvisno od primera, v zadevno pokrajino, samo zaradi navzočnosti na tem ozemlju soočil z utemeljenim tveganjem, da utrpi navedeno škodo.

44 Nazadnje je treba dodati, da je razlaga člena 15(c) Direktive v povezavi s členom 2(e) Direktive, ki je razvidna iz prejšnjih točk, popolnoma skladna z EKČP, vključno s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 3 EKČP (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo NA. proti Združenemu kraljestvu, točke od 115 do 117 in navedena sodna praksa).

Stroški

45 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 15(c) Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite v povezavi s členom 2(e) iste direktive je treba razlagati tako, da:

– **obstoj resne in individualne grožnje za življenje ali osebnost prosilca za subsidiarno zaščito ni odvisen od tega, da zadnji predloži dokaz, da ga posamično zadeva zaradi elementov, ki so značilni za njegove osebne okoliščine;**

– **se lahko obstoj te grožnje izjemoma šteje za dokazanega, kadar samovoljno nasilje, ki je značilno za potekajoč oboroženi spopad, po presoji pristojnih nacionalnih organov, ki so zaprošeni za subsidiarno zaščito, ali po presoji sodišč države članice, ki se jim predloži odločba o zavrnitvi te prošnje, doseže tako visoko stopnjo, da obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da se bo civilist, če se vrne v zadevno državo ali, odvisno od primera, v zadevno pokrajino, samo zaradi navzočnosti na tem ozemlju soočil z utemeljenim tveganjem, da utrpi navedeno škodo.**

Podpisi